

BOSHQARUV JARAYONIDA RAHBARNING MAHORATI

*Denov Tadbirkorlik va Pedagogika instituti Tarix (mamlakatlar va mintaqalar bo'yicha) yo'nalishi 6-T-S-20 guruh talabasi **Boboqulov Mahmud***

Annotasiya: Ushbu maqolada boshqaruv jarayonida rahbarning qobiliyatiga, tajribasiga va eng muhimi uning mahoratiga bog'liq bo'lgan barcha jabhalari yoritib beriladi va tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Rahbar, Rahbarlik hususiyatlari, Xodimlar, Ish uslubi, tajriba, mahorat

Rahbar mahorati – rahbarning boshqaruv san'ati sirlarini bilishi, xodimlarni tanlashdan tortib, ular bilan bog'liq ziddiyatli vaziyatlarda oqilona yechim topa olishi, o'zi mas'ul jabhada yuksak mehnat samaradorligiga erishish uchun jamoaning bunyodkorlik kuchlarini safarbar eta olishi, tashkilotchilik qobiliyatining namoyon bo'lishini anglatuvchi tushuncha. Rahbar mahoratining muhim jihati uning muomala madanitida aks etadi. Samimiyat, adolat, muomala, ishbilarmonlik, asosiy muammo bilan ikkinchi darajali vazifalarni o'z vaqtida farqlay bilish, tashabbuskorlik, optimizm rahbar mahoratini tashkil etuvchi omillardir. Rahbarning uzoqni ko'ra bilishi, pirovard maqsad va vazifalarni teran anglashi, hayot va ishlab chiqarish jarayonida vujudga keladigan murakkab vaziyatlarda o'zini yo'qotmasdan noan'anaviy, kutilmagan yechimlar o'ylab topishi, jamoadagi har bir xodim, ishchi ko'ngliga yo'l topa bilishi rahbar mahoratining namoyon bo'lishi hisoblanadi. Ya'ni, jamoada haqiqiy rahbar ruhiy ko'tarinki kayfiyat bilan ish olib bormog'i va yashamog'i lozim. Rahbar hamisha jamoa a'zolarining quvonch va tashvishlari bilan yashashi kerak, chunki hayotining ko'pgina unutilmas lahzalari jamoa muhitida shakllanadi, tarbiyalanadi. Shu tarzda rahbarning eng yaxshi tashkilotchilik, tadbirkorlik fazilatlarini shakllanib, mukammallashib boradi. Boshqarish, eng avvalo, kishilar bilan ishlashdir. Rahbar notiqlik mahoratiga ega bo'lishi, tushunarli, ifodali va ta'sirchan, ishonarli va da'vatkor ruhda gapirishga o'rganishi kerak. Rahbarning tinglash mahorati bugungi kunda dolzarb vazifaga aylangan. Nemis faylasufi A.Shopengauer "Odamlarning o'zingiz to'g'ringizda yaxshi fikrga ega bo'lishlarini xohlasangiz, ularni tinglang" degan edi. Chunki tinglash qobiliyati gapiruvchini ilhomlantiradi, ruhlantiradi. Shu tariqa yangi fikrlar, g'oyalarning shakllanishiga sharoit tug'iladi. Rahbar qalbi toza, shijoatli, ishbilarmon, o'z mustaqil fikriga ega, ruhan tetik, davr talabini ongli his etadigan, rahbarlik faoliyatida duch kelgan har bir

salbiy yoki ijobiy xatti-harakatlarga o'zida shakllangan salohiyat kuchi bilan javob bera olish qobiliyatiga ega bo'lishi kerak. Ko'pincha boshqaruv sub'ekti jamoa boshlig'i, lekin u kollegial organ yoki qo'mita ham bo'lishi mumkin. Rahbar - jamoani boshqarish va uning faoliyatini tashkil etish funksiyalari rasman yuklangan shaxs. Rahbarning shaxsiy xususiyatlariga quyidagilar kiradi: stressga chidamlilik, hukmronlik qilish qobiliyati, g'alaba qozonish istagi, o'ziga ishonch, ijodkorlik, hissiy muvozanat, mas'uliyat, tadbirkorlik, mustaqillik, xushmuomalalik, kamtarlik, qat'iyatlilik, qat'iyatlilik. O'z navbatida, yaxshi etakchilik qoidalariga quyidagilar kiradi: etakchilik qobiliyati, tashkilot va boshqaruv fanini bilish, o'z va qo'l ostidagilarning vaqtini qadrlay olish, tanqid qilish va tanqidni qabul qilish qobiliyati, jazolash va kechirish qobiliyati. , do'stona va xushmuomala bo'ling, hazil tuyg'usiga ega, gapirish, tinglash va jim bo'lish qobiliyatiga ega, o'z qo'l ostidagilarni bilish. Ob'ektni boshqarishdan oldin uning asosiy xususiyatlarini tushunish kerak. Tashkilotning ijtimoiy-psixologik tuzilishi murakkab tizimdir. Samarali jamoa deganda quyidagilar tushuniladi: jamoaning har bir a'zosi ishlashga yuqori motivatsiyaga ega; belgilangan maqsadlar kuchlarning qaytishini talab qiladi va rivojlanishga yordam beradi; tekshirishlar va nazoratlar samarali va minimal; o'zaro tushunish odamlarga o'zaro munosabatda bo'lishga yordam beradi; foydalanishga alohida e'tibor qaratilgan kuchli tomonlari va kamchiliklarni tuzatish; yutuqlar rag'batlantiriladi. Jamoadagi psixologik iqlim quyidagi omillarga bog'liq: mehnatni tashkil etish, baholash va rag'batlantirish, etakchilik uslubi, jamoadagi munosabatlar, xodimlarning salomatligi, oiladagi hissiy kayfiyat, umumiy munosabat hayotga.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. E.Xojiev. Davlat va jamiyat boshqaruvining huquqiy asoslari. // Toshkent. -"Yangi kitob", 2017. 257 bet
2. A.Haydarov. Madaniyat va san'at sohasini boshqarish asoslari.O'quv qo'llanma // Toshkent. -"Kamalak" nashriyoti, 2019. 192 bet
3. A.Xolov. Boshqaruv qarorlari ijrosini ta'minlashda rahbar mas'uliyati. // -Toshkent: "Akademiya", 2014, - 124 bet
4. O'sha manba.19-bet.
5. N.Boymurodov. Rahbar psixologiyasi. - Toshkent, -"Yangi asr avlod" 2016,132 bet
6. N.Rahmatullayeva, A.Kamolov. Ijtimoiy menejment. // O'quv qo'llanma. -T.: "Iqtisod-Moliya", 2017. - 288 b
7. I.Mahmudov. Boshqaruv professionalizimi: psixologik tahlil. // - Toshkent: "Akademiya" nashriyoti, 2011. - 304 bet
8. O.Salimov, Q.Quronboyev, M.Bekmurodov, L.Tangriyev. Boshqaruv hikmati. // - Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, "Ta'lim" nashriyoti, 2018, - 168 bet